

Литви та України. Зокрема, щорічно Посольство Литовської Республіки в Україні проводить конкурс есе для українських школярів та молоді «Я – європеєць». Уряди Литовської Республіки і України щороку збільшують кількість студентських стипендій та сприяють академічному обміну литовських та українських закладів вищої освіти. 7 лютого 2019 року у Посольстві Литовської Республіки в Україні відбулось підписання угод між підприємством з литовським капіталом ТОВ «ІТ PRO» та представниками самоврядувань українських міст щодо надання послуг з постачання програмного забезпечення інформаційної системи «Моя Школа». Послуги надаватимуться у сфері освіти, впроваджуючи у школах сучасні цифрові рішення, якими вже активно користуються в Литві.

Література

1. Про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою: Протокол від 21 листопада 1991 року // Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/440_005
2. Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі освіти, науки та культури від 4 серпня 1993 року // Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440_049
3. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440_014
4. Про ратифікацію Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 р.: Постанова Верховної Ради України № 4024-ХІІ від лютого 1994р. // Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/440_014
5. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 9 грудня 2005 року // Офіційний сайт Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440_061

Ірина Княжева

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
Імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна*

МЕТОДИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Ключові слова: методика, якість, освіта, педагогічна діяльність.

Освіта і наука стали важливими сферами жорсткої конкурентної боротьби у сучасному полікультурному просторі. Той, хто забезпечить собі лідерство, забезпечує достойне економічне існування не лише в своїй країні, а й за її межами. Відтак, проблема забезпечення якості освіти визнається актуальною на всій рівнях: від державного до особистісного. Якість – це основа європейських домовленостей у межах Болонського процесу, що надає

конкретного спрямування зусиллям щодо модернізації вітчизняної освіти в умовах сучасного полікультурного простору.

Невід'ємним складником якості освіти є якість кадрового складу викладачів. Сучасний викладач – це людина культури, у якій гармонійно поєднана особистісна і професійна складові, яка володіє сучасними методиками і технологіями викладання. Таким чином, одним із чинників, що впливає на якість освіти є добір і впровадження відповідних навчально-виховним завданням методик педагогічної діяльності. Оскільки ця проблема не втрачає актуальності упродовж існування освіти як такої, вважаємо за потрібне прослідкувати генезу і розвиток методик педагогічної діяльності та їхній вплив на якість вищої педагогічної освіти.

Оскільки якість освіти є категорією, що за своєю сутністю відображає різні аспекти освітнього процесу, використання методу аналізу дозволило виокремити такі аспекти її розгляду в сучасних наукових дослідженнях: соціально-філософський, соціокультурний, освітянський, педагогічний, управлінський (В. Андрущенко, В. Астахова, Л. Горбунова, Б. Жебровський, М. Згуровський, Е. Карпова, К. Корсак, В. Кремень, М. Култаєва, М. Лукашевич, В. Лутай, В. Ткаченко, М. Михальченко, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, Г. Поберезська І. Предборська, М. Степко та ін.). Узагальнення їх результатів дозволяє стверджувати, що це поняття поєднує властивості й характеристики освітнього процесу та його результату, що мають змогу задовольняти освітні потреби всіх суб'єктів педагогічної освіти.

Ретроспективний аналіз історичного матеріалу дозволив визначити, що уявлення про методику сформувалося більше двохсот років тому спочатку лише щодо навчання математики, а пізніше було розповсюджене на інші види освітньої практики. Методика, вказують С. Булдаков і В. Розин [2], виникає тоді, коли практика набуває організованого характеру, у суспільстві з'являється масова педагогічна діяльність, що потребує опису, узагальнення, упорядкування. Уперше термін методика з'являється в роботах В. Євтушевського, В. Латишева, В. Воленса, А. Гольденберга, якому передували вирази «методичне керівництво», «методична інструкція», «методична послідовність» що розглядались як близькі за змістом, спільним моментом яких було поняття «метод». Саме методи обговорювались і задавались у різноманітних керівництвах, інструкціях, методиках.

Під методикою розумілося керівництво, яке задає оптимальний, найбільш доцільний спосіб викладання, що відповідає поставленій меті – розвитку духу, мислення, почуттів, що відбулися в результаті засвоєння наукових предметів. Навчання вбачалось оптимальним, якщо прийоми і способи викладання спиралися на закони розвитку людини і закономірний зв'язок змістів у наукових предметах.

Як будь-яке дискусійне наукове явище, поняття «методика» й досі не має єдиного визначення. Наведемо деякі з існуючих у науковому обігу визначення цієї дефініції. Отож, методикою сьогодні називається:

- узагальнення досвіду в широкому смислі слова,

- опис взірців діяльності;
- послідовність дій по досягненню потрібного результату;
- сукупність методів, прийомів виконання певної дії;
- конкретизація методу, доведення його до інструкції, алгоритму, чіткого опису способу існування;
- погранична область теоретичного знання і практичного досвіду;
- рефлексія предметної діяльності;
- наукове обґрунтування предметної діяльності;
- вчення про методи викладання певної науки та ін.

Масовість організованої педагогічної практики дозволила дійти висновку про те, що новаторський, експериментальний досвід не гарантує ефективності навчання, не завжди гарантує якість освіти. Досвід і уявлення про викладання були персоніфікованими і досить серйозно різнилися, що не дозволяло досягти погодженості в навчальних змістах, послідовності у способах їх викладу. Це зумовило пошуки універсального, об'єктивного базису, з яким би погодилася більшість педагогів і на яке могла б спиратись освіта. Ним став науковий світогляд. Саме аргументовані, обґрунтовані керівництва й набули статусу методик.

Іншою причиною, що зумовила формування методик, було прагнення освітян до впорядкування, стандартизації, нормування індивідуальних методик і методів викладання, що історично склались і закріпились у культурі. Створенню методик сприяв і протилежний процес здолання зайвої програмованості й унормованості, одноманітності освітнього процесу. У цьому випадку методика розглядалась як таке керівництво і система ідей, що надавали педагогу свободу, бо не містили детального змісту, послідовності методів навчання, а лише задавали загальний базис для викладання. Створенню методик передуює аналіз та оцінка основних існуючих керівництв, змісту навчання, послідовності і способів його подання, рефлексія позитивного досвіду викладання. Тобто методика включає дві частини: характеристику завдань, змісту, послідовності і методів викладання, а також знання, із допомогою яких відбувалось обґрунтування цих компонентів, що містило висвітлення таких питань: чому і навіщо при вивченні певного матеріалу потрібно користуватися саме такими методами, чому потрібно проходити матеріал у такій, а не іншій послідовності і таке інше. Саме зміна у другій – базисній частині призводить до виникнення потреби у зміні методики, у її моральному старінні, одним із індикаторів якого виступає якість освіти.

Нова методика, як усіяке нове вдосконалення в процесі праці, новий спосіб діяльності, перш ніж стати загальноприйнятим і загальновизнаним, виникає спершу як деякий відступ від дотепер прийнятих і усталених норм. Лише виникнувши як одиничне виключення із правила в діяльності одної чи декількох людей, нова норма переймається іншими й перетворюється в деяких випадках у нову загальну норму. Якби нова норма не виникала спершу саме так, вона б ніколи не була втілена, не стала загальною, а існувала лише в області благого побажання, ідеї, фантазії.

Таким чином, аналіз емпіричного матеріалу дозволяє стверджувати, що необхідною умовою виникнення і становлення методики є масова діяльність, у якій виникають завдання організації, самоорганізації і нормування і породжена нею ж потреба у професійному обміні досвідом викладання. У цих умовах відбувається порівняння дій окремих індивідів, що веде до появи взірців, способів і прийомів. Таке порівняння автоматично виявляє і поляризує декілька різних взірців та актуалізує питання щодо ефективності кожної однорідної групи способів і прийомів відносно заданої функції або інших критеріїв. Методика представляє собою двокомпонентне утворення, що містить власне керівництво – правила, вказівки, переписи, методичні знання, що характеризують зміст і методи діяльності, базисну частину, що передбачає методичну рефлексію діяльності й теоретичного знання. Вона поєднує ідеї певної організації предметного матеріалу, нормативності, обґрунтованості та загальної (широкої) значущості [1]. Причому вимога загальної значущості і типологічності перманентно конкурує з вимогами варіативності та часткової значущості.

Таким чином, в історії науки і освіти конкретне уявлення про методіку постійно змінюється, зберігається лише образно-змістовий інваріант, яким є підстави вважати сукупність методичних ідей, ціннісних настанов, що забезпечують певну організацію масової діяльності, знімають конкуренцію індивідуальних взірців, дозволяють розмістити в певному порядку й системі предметний матеріал, надають можливість описати і класифікувати засоби та прийоми професійної діяльності, дозволяють аргументувати й обґрунтувати послідовність навчального матеріалу, опис і класифікації способів діяльності. Зміна одних методик іншими тісно пов'язана із проблемою якості освіти, яка і являє собою критерій їхньої доцільності, сучасності, інноваційності.

Література

1. Knyazheva I. A. (2014) Theoretical-methodological grounds of methodical culture evolution of future teachers of pedagogical disciplines under conditions of Master Degree Program mastering. Monograph. Odessa: FOP Bondarenko M. O., 2014. 328 p. (In Ukrainian)
2. Rozin V. M., Buldakov S. K. (1999) Philosophy of education: Textbook. Kostroma: Publishing House KSU them. N. A. Nekrasvova, 1999. 284 p. (In Russian)

Наталя Листопад

викладач дошкільних дисциплін,

Вищий навчальний комунальний заклад «Одеське педагогічне училище»

Одеса, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка, майбутні вихователі закладів дошкільної освіти.